

LECTIO DIVINA SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Lk 1, 39-45

Advent 4. vasárnap („C” év)

Hogyan lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám?

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIÁS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent Lukács könyvéből

Hogyan lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám?

Az angyali üdvözlés után Mária útra kelt, és a hegyek közé, Juda egyik városába sietett. Belépett Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet.

Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, szíve alatt felujjongott a magzat, és a Szentlélek betöltötte Erzsébetet. Hangos szóval így kiáltott:

„Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! Hogyan lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám? Mert íme, amikor fülemben csendült köszöntésed szava, örvendezve felujjongott méhemből a magzat! Boldog vagy, aki hitted, hogy beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott neked!”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

³⁹ Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν **μετὰ σπουδῆς** εἰς πόλιν Ἰούδα,

Mária pedig felkelve azokban a napokban elment **sietve a hegyes vidékre Júda egy városába.**

⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἑλισάβετ.

És bement Zakariás házába és köszöntötte Erzsébetet.

⁴¹ καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἢ Ἑλισάβετ, **ἐσκίρτησεν** τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ **ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου** ἢ Ἑλισάβετ,

És történt, amikor Erzsébet hallotta Mária köszöntését, **el kezdett ugrálni (táncolni) a magzat a méhében, és **eltelt Szentlélekkel Erzsébet.****

⁴² καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

És nagy kiáltással felkiáltott és mondta: „Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek a gyümölcse.

⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ;

És honnan van az nekem, hogy az Uramnak az édesanyja jött el hozzám?

⁴⁴ ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.

Ugyanis íme, amikor köszöntésed hangja megtörtént az én fülemben, el kezdett ugrálni (táncolni) ujjongással a magzat a méhembem.

⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

És boldog, aki hitte, hogy be fognak teljesedni azok, amiket az Úr mondott neki.”

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

³⁹ EXSURGENS AUTEM MARIA IN DIEBUS ILLIS ABIIT IN MONTANA CUM FESTINATIONE IN CIVITATEM IUDAE

³⁹ **Mária még ezekben a napokban útnak indult, és a hegyekbe sietett, Júda városába.**

³⁹ Mária pedig útra kelt azokban a napokban, és sietve elment a hegyek közé, Júda városába.

³⁹ ***Azokban a napokban Mária útra kelt és a hegyek közé, Júda egyik városába sietett.***

³⁹ *Fölkelvén pedig Mária azokban a napokban, nagy sietséggel méne a hegységbe, Júdának városába;*

³⁹ Azokban a napokban útra kelt Mária, és sietve elment a hegyvidékre, Júda egyik városába.

⁴⁰ ET INTRAVIT IN DOMUM ZACHARIAE ET SALUTAVIT ELISABETH.

⁴⁰ **Zakariás házába tért be és üdvözölte Erzsébetet.**

⁴⁰ Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet.

⁴⁰ ***Zakariás házába érkezve köszöntötte Erzsébetet.***

⁴⁰ *És beméne Zakariásnak házába, és köszönté Erzsébetet.*

⁴⁰ Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet.

⁴¹ ET FACTUM EST, UT AUDIVIT SALUTATIONEM MARIAE ELISABETH, EXSULTAVIT INFANS IN UTERO EIUS, ET REPLETA EST SPIRITU SANCTO ELISABETH

⁴¹ **Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömeiben megmozdult méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel.**

⁴¹ És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel.

⁴¹ ***Alighogy Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, fölujjongott méhében a magzat és Erzsébetet eltöltötte a Szentlélek.***

⁴¹ *És lőn, mikor hallotta Erzsébet Mária köszöntését, a magzat repese az ő méhében; és betelék Erzsébet Szent Lélekkal;*

⁴¹ Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, megmoccant a magzat a méhében. Erzsébet eltelt Szentlélekkal,

⁴² ET EXCLAMAVIT VOCE MAGNA ET DIXIT: “BENEDICTA TU INTER MULIERES, ET BENEDICTUS FRUCTUS VENTRIS TUI.

⁴² **Nagy szóval felkiáltott: "Áldott vagy az asszonyok között, és áldott a te méhed gyümölcse!**

⁴² Hangosan felkiáltott: »Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse!

⁴² **Hangos szóval fölkiáltott: „Áldottabb vagy te minden asszonynál és áldott a te méhednek gyümölcse!**

⁴² *És fennszóval kiálta, mondván: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse.*

⁴² és hangos szóval így kiáltott: – Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhed gyümölcse!

⁴³ ET UNDE HOC MIHI, UT VENIAT MATER DOMINI MEI AD ME?

⁴³ **Hogy lehet az, hogy Uramnak anyja jön hozzám?**

⁴³ De hogyan történhet velem az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám?

⁴³ **Hogyan lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám?**

⁴³ *És honnét van ez nékem, hogy az én Uramnak anyja jön én hozzám?*

⁴³ Hogyan lehetséges, hogy az én Uram anyja jön hozzám?

⁴⁴ ECCE ENIM UT FACTA EST VOX SALUTATIONIS TUAE IN AURIBUS MEIS, EXSULTAVIT IN GAUDIO INFANS IN UTERO MEO.

⁴⁴ **Lásd, mihelyt meghallottam köszöntésed szavát, az örömtől megmozdult méhemben a gyermek.**

⁴⁴ Mert íme, amint fülemben felhangzott köszöntésed szava, felujjongott a magzat méhemben.

⁴⁴ **Amint fölhangzott fülemben köszöntésed szava, örömtől repesett a magzat méhemben.**

⁴⁴ *Mert ímé, mihelyt a te köszöntésednek szava füleimbe hatolt, a magzat örvendezéssel kezdte repesni az én méhemben.*

⁴⁴ Mert íme, amint meghallottam köszöntésed hangját, ujjongva moccant meg méhemben a magzat.

45 ET BEATA, QUAE CREDIDIT, QUONIAM PERFICIENTUR EA, QUAE DICTA SUNT EI A DOMINO”.

45 **Boldog, aki hitt annak a beteljesedésében, amit az Úr mondott neki!”**

45 És boldog, aki hitt, mert be fog teljesedni, amit az Úr mondott neki.«

45 ***Boldog vagy, mert hitted, hogy beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott neked.”***

45 *És boldog az, a ki hitt; mert beteljesednek azok, a miket az Úr néki mondott.*

45 Boldog, aki hitt abban, hogy beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott neki.

1.3. BEHATÁROLÁS

Lukács Jézus születésének hírüladását követően (Lk 1,26-38) és János születésének leírása előtt (Lk 1,57-67) Mária és Erzsébet találkozását mutatja be (Lk 1,39-56). Ennek az epizódnak a határait világosan jelölik az időbeli és a helybeli meghatározások is ('azokban a napokban', 'Júda egyik városában', 'Zakariás házába', 'három hónapig' /Lk 1,39-40.56/). A szakasz két alegységből áll: Mária találkozása Erzsébettel, aki unokahúga köszöntésére áldani kezdi Máriát és fiát: Jézust (Lk 1,39- 45), illetve Mária hálaéneke (Lk 1,46-55). Az általunk vizsgált perikópa tehát Mária és Erzsébet találkozásának első része (Lk 1,39-45).

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

Az evangélista hangsúlyozza, hogy:

- Mária, habár Isten Fiának Édesanyja, mégis elmegy segíteni idős rokonának, akit alázatos tisztelettel köszönt, s szolgál neki.
- Jézus és Keresztelő János szoros kapcsolata már az anyaméhtől kezdődik.
- Keresztelő János a Jézusra rámutató küldetését már az anyaméhtől, azaz a földi életének a kezdetétől végzi, s hűséges marad Mesteréhez mindhalálig.
- Erzsébet az őt betöltő Lélek vezetésével Mária gyermekét áldott gyümölcsnek, Úrnak nevezi.
- A boldogság forrása az, amikor a hívő ember- Mária példájára- rábízta magát Isten Szavára, s eltelik Szentlélekkel.

Mária az úton lévő hívő közösség mintaképe és erőforrása is, aki a hegyes tájak által jelképezett nehézségeket is kiállja, mert tudja, hogy az Úr vele, sőt benne van (Lk 1,28).

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

μετὰ σπουδῆς (*metá szpúdész*): sietséggel, sietve (Lk 1,39)

Ez a szókapcsolat csak kétszer fordul elő az Újszövetségben. Először utal Heródiás lányára, aki miután Heródes Antipas fejedelmet elbűvölte táncával, sietve bemegy hozzá, s anyja tanácsára, Keresztelő János fejét kéri tőle (Mk 6,25). Másodszor pedig a kifejezés

Máriához fűződik, aki sietve elmegy idős rokonához: Erzsébethez, akinek a méhében Keresztelő János ujjongva ugrál (táncol), amikor hallja Mária köszöntését (Lk 1,39). Míg az első alkalommal egy gonosz cselekedetben való sietésről van szó, aminek következménye János halála lesz, addig a másik igehelyen Jézusnak, a teremtett világ urának az Édesanyja azért siet, hogy segítse Erzsébetet, akinek a méhében a magzat: János felujjong.

ἐσκιρτήσεν (*eszkirtészen*): ugrált, rugdalózott, táncolt; elkezdett ugrálni/ rugdalózni/ táncolni (Lk 1,31.41.44)

Ez a kifejezés csak a Lukács-evangéliumban található meg az Újszövetségben: kétszer vonatkozik Keresztelő Jánosra, aki édesanyjának a méhében elkezd rugdalózni, ugrálni, amikor Mária köszönti Erzsébetet (Lk 1,41.44). Egyszer pedig maga Jézus használja a boldogság mondások után: „Örvendjete az azon a napon és ugráljatok, íme ugyanis nagy a ti jutalmatok a mennyben!” (Lk 6,23). Mindegyik alkalommal az öröm miatti ugrálásról, táncról van szó, ami abból adódik, hogy Szűz Mária szűz méhében már jelen van az emberré lett Isten Fia (Lk 1,41-45), illetve, hogy Jézus Krisztus teszi lehetővé, hogy az ember eljuthasson a menny boldogságába (Lk 6,23). A szó nem egy statikus, merev, hanem egy dinamikus, felszabadult, önfeledt, ünnepi magatartást fejez ki, ahogy egy kisgyermek tud ugrándozva örülni. A keresztény öröm forrása tehát Jézus Krisztus, aki azért jött, hogy az állandó, a teljes és az igazi boldogságot ajándékozza minden embernek (Jn 15,11; Fil 4,4).

ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου (*eplészthé pneumátosz hágiú*): eltelt, megtelt, betelt Szentlélekkel (Lk 1,41)

Sajátosan lukácsi szókapcsolatról van szó, ami valakinek a Szentlélekkel való eltelését fejezi ki (Lk 1,15.41.67; ApCsel 2,4; 4,8.31; 9,17; 13,9). A szenvedő nyelvtani szerkezet arra utal, hogy ennek nem az ember, hanem Isten a forrása. A Lélek ajándéka ez, aki betölti az embereket, tehát nem lehet kikényszeríteni az ajándékot.

Az Úr anyaga tájékoztatja Zakariást, hogy fia János, el fog telni Szentlélekkel (Lk 1,15), majd Erzsébet és Zakariás is eltelenek a Lélekkel, s áldani kezdik Máriát és Jézust (Lk 1,41-42), illetve Istent (Lk 1,67-68). Az apostolokat pünkösdkor betölti a Szentlélek, akik különböző nyelveken kezdenek el beszélni (ApCsel 2,4). Majd a Lélek eltölti Pétert, aki bátran szól a nép vezetőihez (ApCsel 4,8), az imádkozó keresztények egy csoportját, akik hirdetik az evangéliumot (ApCsel 4,31), illetve Pált is, aki visszanyeri látását (ApCsel 9,17), s később határozottan fellép Elimász varázslóval szemben (ApCsel 13,9).

Ezek az igehelyek arra világítanak rá, hogy, amikor a Szentlélek betölt valakit, akkor az egy pünkösdi eseménynek számít az egyén, a közösség életében, mert megújít, megerősít az evangélium hirdetésében, s megtanít áldani és dicsőíteni Istent. A Szentlélekre tehát szüksége van az embernek, akit ezáltal arra hív az evangélista, hogy hívja minden nap a Lélek ajándékát.

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Lukács evangéliumán belül

Lk 1,15 Mert nagy lesz az Úr előtt, bort és mámorító italt nem fog inni, hanem már anyja méhében a Szentlélek fogja eltölteni.

Lk 11,27 Még beszélt, amikor egy asszony a tömegeből felkiáltott: „Boldog a méh, amely kihordott, és az emlő, amelyet szoptál!”

Jánosi párhuzam

Jn 20,29 Jézus csak ennyit mondott: „Hittél, mert láttál. Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek.”

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

MTörv 28,4 Áldott lesz méhed gyümölcse, földed termése, jószágod ivadéka, teheneid ellése és juhaid szaporulata.

Bír 5,24 Legyen áldott az asszonyok közül Jáel, [a kenita Héber felesége], az asszonyok közül, akik a sátrakban laknak, legyen áldott.

Jud 13,18 Uzija pedig így szólt Judithhoz: „Áldjon meg, leányom, a Magasságbeli Isten a föld minden asszonyánál jobban! S legyen áldott Isten, az Úr, az ég és a föld Teremtője. Ő vezérelt, hogy fejét vedd ellenségeink vezérének!”

2Sám 24,21 És így szólt Arauna: „Miért jön uram és királyom szolgájához?” „Azért, hogy megvegye tőled a szérűdet – válaszolta Dávid. Oltárt akarok építeni az Úrnak, amiért elmúlt a népről a csapás.”

Zsid 11,11 Sára is a hitében kapta az erőt, hogy előrehaladott kora ellenére anya lehessen, mert hűségeseznek tartotta azt, aki az ígéretet tette.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Órigenész: „A következő helyről: Mária pedig útra kelt, és sietve a hegyekbe jött – addig a helyig, ahol azt mondja: hogy beteljesedjék mindaz, ami mondatott.

A kiválóbbak jönnek a kevésbé kiválóakhoz, hogy azokat látogatásuk jótéteményében részesítsék. Így jött az Üdvözítő is Jánoshoz, hogy megszentelje keresztségét; s Mária is, mihelyt meghallotta az angyalt a hírrel, hogy benne az Üdvözítő fogantatott, s hogy rokona, Erzsébet is méhében fogant, útra kelt, és sietve a hegyekbe jött, és belépett Erzsébet házába. Jézus sietett ugyanis szíve alatt a még anyja méhében nyugvó János megszentelésére. Hiszen mielőtt Mária megérkezett volna, és üdvözölte volna Erzsébetet, nem ujjongott fel örömeiben a magzat Erzsébet méhében, de amint Mária kimondta a szót, amelyet az anyja méhében levő Isten Fia sugalmazott, tüstént felujjongott örömeiben a magzat, és Jézus ekkor tette először előfutárát prófétává. Bizony illett is, hogy Mária – aki

a legméltóbb volt az isteni sarjra – az angyal hozzá intézett szavai után fölmenjen a hegyekbe, s a magasságokban időzzön. Ezért áll az Írásban, hogy útra kelt, és sietve a hegyekbe jött. Hiszen izgatottsága serénnyé tette, kellett, is, hogy nyugtalanul siessen, a Szentlélek a magasságokba vezessen s az Isten ereje védelmezze, amit már korábban beárnyékolta.

Eljött tehát Júda városába, Zakariás házába, és üdvözölte Erzsébetet. Nem kétséges, hogy Erzsébet, aki ekkor eltelt Szentlélekkel, fia miatt telt el, Nem is az anya volt az, aki először lett méltó a Szentlélekre, hanem, miután a még az anyja méhébe zárt János megkapta a Szentlelket, a fia megszentelése után telt el ő is a Szentlélekkel. Képes leszek hinni ebben, ha az Üdvözítővel kapcsolatban is valami hasonló derül ki. Máriát ugyanis akkor tölti el a Szentlélek, amikor méhében kezdi hordozni az Üdvözítőt. Nyomban ugyanis, hogy megkapta a Szentlelket, az Úr testének teremtményét, s az Isten Fia a méhébe került, ő maga is betelt a Szentlélekkel.

Erzsébet pedig így szólt: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan lehetséges az, hogy Uramnak anyja jöjjön énhozzám? Nem tudatlanságból mondja – különösen a Szentlélekkel eltelve –, mintha nem tudná, hogy az Isten akaratából jött hozzá az Úr anyja, hanem abban az értelemben, hogy »mivel szolgáltam rá?«; »mely cselekedeteim oly nagyszerűek, hogy az Úr anyja jöjjön énhozzám?« Íme, amikor meghallottam üdvözlésedet, fölujjongott örömemben a magzat méhembem. Szent János lelke szent volt, s még anyja méhébe zárva, még a világra jövele előtt tudott arról, akit Izrael nem ismert föl, ezért ujjongott fel, de nem is csak egyszerűen felujjongott, hanem örömemben ujjongott fel. Megérezte ugyanis, hogy Ura jött el azért, hogy a szolgát megszentelje, még mielőtt anyja méhéből kijött volna. Bárcsak velem is megtörténne, hogy a hitetlenek oktalannak mondanak, mert ilyeneket hiszek! Az eredmény és az igazság maga mutatja meg, hogy nem oktalanságba, hanem bölcsességbe vettem hitemet, amit ugyanis ők oktalanságnak tartanak, az lesz számomra az üdvösség lehetősége. Mert ha az Üdvözítő születése nem lett volna égi és szent, ha nem lett volna benne valami isteni, ami fölülmúlta az emberek emberségét, tanítása sosem járta volna át az egész világot.”

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

148. A hívő engedelmisséget legtökéletesebben Szűz Mária valósítja meg. A hitben fogadja Mária a Gábor angyaltól hozott üzenetet és ígéretet, mert hitte, hogy „Istennél semmi sem lesz lehetetlen” (Lk 1,37), és beleegyezését adta: „Íme, az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te ígéd szerint” (Lk 1,38). Erzsébet e szavakkal köszöntötte őt: „Boldog, aki hitt, mert beteljesedik mindaz, amit az Úr mondott neki!” (Lk 1,45). E hit miatt hirdeti őt majd boldognak minden nemzedék.

495. Az evangéliumokban Máriát „Jézus anyjának” nevezik (Jn 2,1; 19,25), a Szentlélek indítására már Fiának születése előtt „az én Uramnak édesanyjaként” ünneplik (Lk 1,43). Ő, akit Mária emberként a Szentlélek által fogant, s aki teste szerint valóban Mária Fia lett,

nem más, mint az Atya örök Fia, a Szentháromság második személye. Az Egyház vallja, hogy Mária valóban Istenszülő (Theotokosz).

717. „Volt egy Istentől küldött ember, kinek János volt a neve” (Jn 1,6). Jánost maga Krisztus, akit Szűz Mária nemrég fogant a Szentlélektől, „már anyja méhében” betöltötte „Szentlélekkel” (Lk 1,15). Mária „látogatása” Erzsébetnél Isten látogatását valósította meg népénél.

2676. A Máriához intézett imádság e kétirányú mozgása páratlanul fejeződik ki az „Ave Maria” imádságban.

„Üdvözlégy, Mária (Örvendj, Mária!)”. Az imádságot Gábor angyal Ave-ja, Üdvözlégye nyitja meg. Maga Isten köszönti Máriát angyala által. A mi imádságunk meg meri ismételni a Máriának szóló köszöntést, azzal a látással, mellyel Isten tekintetre méltatta alázatos szolgálóleányát, és mer örvendeni az öröm miatt, melyet Isten Máriában talált.

462. A Zsidókhöz írt levél ugyanerről a misztériumról mondja:

„Krisztus ezért beszél így, amikor a világba lép: »Áldozatot és ajándékot nem kívántál, de emberi testet alkottál nekem. Nem kedves előttem az engesztelő és égőáldozat. Ezért így szóltam: Íme, eljövök, Istenem, hogy teljesítem akaratomat, mint a könyvtekercsben rólam írva van.«, (Zsid 10,5–7, idézi a Zsolt 40,7–9-et a Septuaginta szerint)

606. Isten Fia, aki nem azért szállt alá a mennyből, hogy a maga akarát teljesítse, hanem annak akarát, aki küldte, „így nyilatkozik, amikor a világba lép: (...) Íme, eljövök, (...) hogy megtegyem, Isten, a te akaratomat; (...) mely akaratban megszentelődünk Jézus Krisztus testének feláldozása által egyszer s mindenkorra” (Zsid 10,5–10). A Fiú megtestesülésének első pillanatától magáévá teszi megváltói küldetésének isteni tervét: „Az én eledelem az, hogy annak akarát tegyem, aki küldött, s elvégezzem művét” (Jn 4,34). Jézus áldozata „az egész világ bűneiért” (1Jn 2,2) az Atyával való szeretetközösségének kifejezése: „Azért szeret engem az Atya, mert én leteszem az életemet” (Jn 10,17). A világnak meg kell ismernie, „hogy szeretem az Atyát, és ahogyan az Atya parancsolta nekem, úgy cselekszem” (Jn 14,31).

607. Ez a vágy – hogy az Atya megváltó szeretetének tervét magáévá tegye – áthatja Jézus egész életét, mert megtestesülésének miéértje az Ő megváltó szenvedése: „Mit is mondjak: Atyám, szabadíts meg ettől az órától! De hiszen éppen ezért jöttem ebbe az órába!” (Jn 12,27). „Ne ürítsem ki a kelyhet, amelyet az Atya nekem adott?” (Jn 19,18). És még a kereszten is, mielőtt minden „beteljesedett” (Jn 19,30) volna, így szól: „Szomjazom!” (Jn 19,28).

2568. Az imádság kinyilatkoztatása az Ószövetségben az ember bűnbeesése és fölemelése – Isten első gyermekeihez szóló fájdalmas hívása: „Hol vagy? (...) Mit tettél?” (Ter 3,9.13) és a világba lépő egyszülött Fiú válasza: „Íme, eljövök, hogy megtegyem, Istenem, akaratomat” (Zsid 10,7) – között történik. Ily módon az imádság összefonódik az emberek történelmével, kapcsolat Istennel a történelem eseményeiben.

2824. Az Atya akarata Krisztusban, mégpedig emberi akarata által tökéletesen és egyszer s mindenkorra beteljesedett. Jézus, amikor belép e világba, mondja: „Íme, eljövök (...), hogy megtegyem, Istenem, a te akaratomat” (Zsid 10,7). Egyedül Jézus mondhatja: „Én

mindig azt teszem, ami Neki tetszik” (Jn 8,29). Halálküzdelmének imádságában teljesen beleegyeznek ebbe az akaratba: „Ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied!” (Lk 22,42). Íme, ezért „adta oda önmagát [Jézus] a mi bűneinkért (...) Isten akarata szerint” (Gal 1,4). „Ebben az akaratban szentelődött meg Jézus Krisztus testének fölláldozása által” (Zsid 10,10).

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTORIS MATER KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

12. Lukács evangélista közvetlenül az angyali üdvözlés elmondása után elkísér minket a názáreti Szűz nyomán „Júda városába”. A tudósok véleménye szerint ez a mostani Ain-Karim lehetett, mely a hegyek között fekszik Jeruzsálem közelében. Mária „sietve” érkezett oda, rokonát hogy köszöntse, Erzsébetet. A köszöntés oka abban is keresendő, hogy az angyali üdvözléskor Gábrriel jelentősegteljesen említette Erzsébetet, ki idős kora ellenére fiút fogant férjétől, Zakariástól: „Lásd, rokonod, Erzsébet is fogant öregségében és már a hatodik hónapban van, noha meddőnek mondták, mert Istennél semmi sem lehetetlen. Az isteni küldött azért említette az Erzsébettel történeteket, hogy Mária kérdésére feleljen: „Hogyan válik ez valóra, amikor férfit nem ismerek?”. Íme, ez a „Magasságbeli erejéből történik”, miként Erzsébetnél, de itt még többről van szó, mint nála.

Mária tehát szeretetből elment rokonához. Amikor házába belépett és üdvözölte Erzsébetet, annak méhében megmozdult a gyermek, ő pedig Szentlélekkel eltelve hangosan köszöntötte Máriát: „Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse”. Erzsébetnek ez a felkiáltása vagy kijelentése – az angyal üdvözlő szavainak folytatásaként – beépült az „Üdvözlégy Máriá”-ba (Ave Maria), és egyike lett az Egyház leggyakrabban felhangzó imáinak. De jelentősebbek Erzsébet kérdő szavai: „Hogy lehet az, hogy Uramnak anyja látogat el hozzám?”. Erzsébet tanúságot tesz Mária előtt: felismeri és beismeri, hogy az Úr anyja, a Messiás anyja áll előtte. Ebben a tanúságtételben részt vesz a gyermek is, kit méhében hordoz: „Az örömtől megmozdult méhemben a gyermek”. Ez a gyermek pedig nem más, mint az eljövendő Keresztelő János, aki a Jordánánál majd meghirdeti, hogy Jézus a Messiás.

Erzsébet köszöntésének minden szava fontos; mégis – úgy tűnik – a legalapvetőbb s a legfontosabb, amit utoljára mond: „Boldog, aki hitt annak a beteljesedésében, amit az Úr mondott neki”. Ezeket a szavakat párhuzamba állíthatjuk az angyali köszöntéssel: „kegyelemmel teljes”. Mindkét szöveg lényeges mariológiai megállapítást tartalmaz, azaz elmondja az igazságot Máriáról, aki pontosan azért lett jelenvaló Krisztus misztériumában, mert „hitt”. A „kegyelemmel teljesség”, melyet az angyal hirdetett, azt az ajándékot jelenti, amely maga az Isten; Mária hite, amelyet Erzsébet a látogatáskor magasztalt, azt mutatja: hogyan válaszolt a názáreti Szűz erre az ajándéokra. (...)

13. (...) Míg az életszentségben láthatóvá válnak azok a kincsek, amelyekkel férfiak és nők életük tanúságtételével hozzájárultak a közösség növekedéséhez és fejlődéséhez, a bűnnek folyamatos és őszinte megtérésre kell készítenie mindenkit, hogy megtapasztalhassák a mindenkire közeledő Mennyei Atya irgalmát.

(...) Mária hittel fogadta az Angyal szavát és odaadó engedelmisséggel hitt az üzenetnek, hogy Isten anyjává lesz (vö. Lk 1,38). Erzsébetet látogatva magasztaló énekkel dicsőítette a Magasságbelit csodáiért, amelyeket azokban művel, akik benne bíznak (vö. Lk 1,46-55). Szüzességét megőrizve örömmel és megindultsággal hozta világra egyetlen Fiát (vö. Lk 2,6-7). Jegyesében, Józsefben bízva menekült Jézussal Egyiptomba, hogy mentse Heródes üldözése elől (vö. Mt 2,13-15). Ugyanezzel a hittel követte az Urat, amikor az prédikált, s vele maradt a Golgotán is (vö. Jn 19,25-27). Mária hittel ízlelte Jézus feltámadásának gyümölcsseit, s mindent megőrizve szívében (vö. Lk 2,19,51) átadta a Tizenkettőnek, akik ott voltak vele együtt a Cönákulumban, hogy megkapják a Szentlelket (vö. ApCsel 1,14; 2,1-4).

(...) Férfiak és nők mindenüket elhagyva hittel szentelték életüket Krisztusnak, hogy egyszerűségben, evangéliumi engedelmisségben, szegénységben és szüzi tisztaságban éljenek, és konkrét jelei legyenek az Úrra való várakozásnak, aki nem késlekedik eljöveteleivel. Számtalan keresztény a hit erejével tevékenykedett az igazságosságért, azért, hogy az Úr szavait érvényre juttassák, aki azt mondta, hogy azért jött, hogy szabadulást hirdessen a foglyoknak, és meghirdesse az Úr kedves esztendejét mindenkinek (vö. Lk 4,18-19) Évszázadokon át, a legkülönbözőbb korú férfiak és nők – akiknek neve föl van írva az Élet Könyvébe (vö. Jel 7,9; 13,8) –, vallották az Úr Jézus követésének szépségét, bárhová is szólította őket, hogy tegyenek tanúságot kereszténységükről: családban, munkahelyen, közéletben, a karizmák és szolgálatok gyakorlásával, amelyekre meghívást kaptak.

15. Mária, amikor a híradás szavait hallotta a Fiúról, akinek anyja lesz, kinek „nevét Jézusnak fogja hívni” (azaz Megváltónak), tudomásul vette azt is, hogy „az Úr neki adja atyjának, Dávidnak trónját”, és hogy „uralkodni fog Jákob házán mindörökké, és országának nem lesz vége”. Ez volt egész Izrael reménysége. A megígért Messiás „nagy” lesz – miként az égi hírnök is megerősítette jövendő „nagyságát” –, mert a Magasságbeli Fiának hívják, és mert Dávid örökébe lép. Király lesz tehát, és uralkodni fog „Jákob házán”. Tudta-e Mária, aki az ő népének eme várakozásában nőtt fel, vajon tudta-e a híradás pillanatában, hogy lényegében mit jelentenek az angyal szavai? Hogyan értendő az az „ország”, amelynek nem lesz „vége”?

Hite alapján bármennyire is a „Messiás-király” anyjának érezte magát Mária, mégis így válaszolt: „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid”. Mária az első pillanattól kezdve a „hit engedelmisségének” tudatában hitt a híradás titokteljes értelmében, mert a híradás szavait annak tulajdonította, akitől azok jöttek: az Istennek magának.

FERENC PÁPA LUMEN FIDEI KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

Boldog, aki hitt (Lk 1,45)

58. A magvető példabeszédében Szent Lukács idézi Jézus szavait, amelyekkel megmagyarázza a „jó föld” jelentését: ők azok, „akik tiszta és jó szívvel hallgatják a tanítást, meg is tartják és kitartásukkal gyümölcsöt teremnek” (Lk 8,15). Lukács evangéliumának szövegösszefüggésében a tiszta és jó szívre való hivatkozás a meghallott és megtartott szóval kapcsolatban burkoltan Szűz Mária hitének képét adja. Ugyanez az evangélista

beszél Mária emlékezetéről is, arról, hogyan őrizte a szívében mindazt, amit hallott és látott, úgy, hogy a szó termést hozott életében. Az Úr anyja a hit tökéletes ikonja, ahogyan Szent Erzsébet mondja: „Boldog, aki hitt” (Lk 1,45).

Máriában, Sion leányában teljesedik be az Ószövetség hitének hosszú története. Sárával kezdve sok hívő asszony történetét mondja el, akik a patriarchák oldalán Isten ígérete teljesedésének és az új élet fakadásának a helyei voltak. Az idők teljességében Isten szava Máriához szólt, ő pedig teljes valójával befogadta a szívébe, hogy testet ölthessen benne és megszülethessék, mint az emberek világossága. Szent Juszminosz vértanúnak a Párbeszéd a zsidó Trifónnal című művében van egy szép kifejezése, amelyben azt mondja Máriáról, hogy az angyali üdvözet hallatára „hit és öröm” fogant meg benne. Jézus anyjában ugyanis a hit gyümölcsözőnek bizonyult, és amikor a mi lelki életünk gyümölcsöt hoz, betelünk örömmel, ami a hit nagyságának legnagyobb jele. Földi életében Mária Fiát követve a hit zarándokútját járta. Így Máriában az Ószövetség hitének útja fölvetett Krisztus követésébe, és átformálódott azáltal, hogy részese lett Isten megtestesült Fia látásmódjának.

FERENC PÁPA EVANGELII GAUDIUM KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

288. Az Egyház evangelizáló tevékenysége egyfajta máriás stílussal rendelkezik. Valahányszor Máriára tekintünk, újra felébred bennünk a gyengédség és a szeretet erejébe vetett hit. Benne látjuk, hogy az alázat és a gyöngédség nem a gyengék, hanem az erők erénye, akiknek ahhoz, hogy fontosnak érezzék magukat, nincs szükségük arra, hogy rosszul bánjanak másokkal. Rá tekintve felfedezzük, hogy ő, aki Istent magasztalta azért, mert „letaszította trónjukról a hatalmasokat” és „a gazdagokat üres kézzel küldte el” (Lk 1,52-53), ugyanaz, mint aki az otthon melegét biztosítja igazságosságkeresésünknek. Ő az is, aki „szívében el-el gondolkodva” (Lk 2,19) gondosan megőrzött mindent. Mária képes felismerni Isten Lelkének nyomait a nagy eseményekben, és azokban is, amelyek felfoghatatlannak látszanak. Szemléli Isten misztériumát a világban, a történelemben, minden egyes ember hétköznapi életében. Ő az imádkozó és dolgozó názareti asszony, de a figyelmes Miasszonyunk is, aki „sietve” (Lk 1,39) útra kel falujából, hogy másokon segítsen. Az igazságosságnak és gyöngédségnek, a szemlélődésnek és a mások felé való úton levésnek ez a fajta dinamikája teszi őt az Egyház mintaképévé az evangelizáció számára. Kérjük őt: anyai imádságával segítsen, hogy az Egyház sokak otthonává, minden népek anyjává váljon, és tegye lehetővé egy új világ születését. A Feltámadott mérhetetlen bizalommal és sziklaszilárd reménnyel eltöltő hatalommal azt mondja nekünk: „Íme, újjáteremtek mindent” (Jel 21,5). (...)

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.1. AZ EVANGÉLIUMI SZAKASZ KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI A SZENTMISE SZERTARTÁSÁNAK EGYÉB SZÖVEGEIVEL

A mai *evangéliumban* (Lk 1, 39-45) hangsúlyos az öröm, az ujjongás témája, valamint kiemelendő az a megállapítás, miszerint Erzsébet a Szentlélek hatására szól Máriához és „Uram” anyjának nevezi őt. Az Úr kifejezés Jézusra utal, ahogy a *kezdő könyörgés* utolsó

soraiban is: „A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké”. Az *első olvasmányban* és a *válaszos zoltárban* is visszaköszön az Úr megszólítás Istenre vonatkozóan: „Föllép és legelteti nyáját az Úr erejében, az Úrnak, az ő Istenének, fenséges nevében” (Mik 5, 1- 4a); „Figyelj ránk, Izrael pásztora, ragyogj fel, aki trónolsz a kerubok fölött! (...) Seregek Ura, fordulj hozzánk” (Zsolt 79, 2ac és 3b. 15-16. 18-19).

Az egyetemes könyörgések papi bevezetője az előző vasárnapi kezdőénekből (Fil 4,5) idéz, szintén a gyakran használt megszólítást ismételve Jézus második eljövételére utal: „Az Úr közel van.” További fontos motívum a Messiás érkezése feletti öröm. A végső boldogság reményében szól az ötödik egyetemes könyörgés: „Elhunyt szeretteinket pedig örvendeztesd meg az örök otthon boldogságával!”. A könyörgéseket lezáró papi imában szintén az öröm témája köszön vissza: „Engedd jóságosan, hogy mindnyájunkat örömmel töltsön el az ő látogatásának ünnepe! Aki él és uralkodik mindörökkön örökké.”

Az adventi II. prefáció is kapcsolódik több ponton az evangéliumhoz: „Őt előre hirdette a próféták szózata, és kimondhatatlan szeretettel hordozta a Szűzanya, az ő közeledtét jelezte Keresztelő János, majd bizonyosságot tett arról, hogy már hozzánk érkezett. Ő megadja nekünk, hogy születésének ünnepét örvendezve várjuk, és így imádságban virrasztva, dicséretében ujjongva találjon minket.” Ilyen közös motívumok az öröm, az ujjongás, az Úr közelsége, valamint az, hogy az evangéliumi szakasz is arról tanúskodik, hogy előre jelezte Jézus érkezését Keresztelő János – már magzatként is.

Az ígéretek beteljesedése kapcsán még megemlítendő az izajási áldozási ének (Iz 7, 14): „Íme, a Szűz fogan, fiút szül, és Emánuelnek nevezi el” – ehhez fűződnek Erzsébet evangéliumban hallott szavai.

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ

Emlékezzél meg, Uram, mirólunk (511)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/6/intr/63/emlekezzel-meg-uram-mirolunk-memento-nostri>

Harmatozzatok egek (504)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/6/intr/38/harmatozzatok-egек-rorate-caeli>

Közel van az Úr mindazokhoz (512)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/6/gr/65/kozel-van-az-ur-mindazokhoz-prope-est-dominus>

Üdvözlégy szent Szűz (19)

<http://nepenektar.hu/idoszak/advent/liturgia/6/offpar/29/udvozlegy-szent-szuz-ave-maria>

GITÁROS ÉNEKEK

Magnificat (Taize)

<https://www.youtube.com/watch?v=X-6k6qTOMvE>

Magasztalja lelkem

<https://www.youtube.com/watch?v=QbdHHZYsjdE>

Marco Frisina: Maranatha

<https://www.youtube.com/watch?v=qAU6bv8P8tU>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRODALMI MŰ

Sík Sándor: Az igazi Mária!

Ó Máriák,
Besnyőn és Somlyóban és Pócson és Cellben,
Lorettóban, Lourdesban, Fatimában, a Kármelen és Athoson,
Guadalupén és Nagasakiban,
akiknek arca elé ezerével özönlik az emberiség,
és bicskát ránt a csíki legény,
hogy az ő zászlója mehessen a körmenet élén,
és hadra kel a két spanyol falu népe,
hogy az igazi Mária melyiküké, --
ó Máriák,
míg ti a tömjén lengő magasában
a fogadalmi táblácskák aranyos koszorúja között,
megbújva az ügyetlenkezű hajdani mester századok feketített vonalaiban,

megértőn mosolyogtok,
ti fakuló fekete Máriák,
tudjátok-e, mik vagytok az emberiségnek?

Ti vagytok a Dallam, a Szín, a Szabadság,
a ritmus eloldó lebegése,
elengedés, magafeledés,
az Ünnepep.

Akik azt hiszik, élnek
(élnek, hogy dolgozhassanak,
s dolgoznak, hogy élhessenek),
akik tesznek, hogy tegyenek
(magot a földbe: szem legyen,
szemet a gépbe: mag legyen,
vetés, aratás -- aratás, vetés),
akik vannak, de nincsenek,
(életük úgy folyik el:
sekély és szomorú patak,
világtalan barlang ölép)

halálszagú posvány felé) --
akiknek ablaka zárt üvegét
ha megrezenti egy véletlenül arra tévedt tüdővész napsugár,
riadtan szegeznek be a megereszkedett táblát,
mert reszketnek a piros levegő

ismeretlen veszélyeitől --
ezeknek a mostoha gyermekeknek,
az alvajáróknak és halvaélőknek,
ó Máriák,
ó búcsúk, processziók, litániák,
rózsafüzérek, érmek, skapulárek,
zászlók, gyertyák, orgona, tömjén,
közös-ének, közös-imádság, egy-élet, egy-halál, egy-Isten, egy Anya,
egyetlen Szépség, --
ti vagytok az élet,

az emberi, isteni élet,
ó igazi Szűzmáriák?

Mert bennetek, ó ügyefogyott Máriácskák,
elfátyolozva, elembesítve
otthonosan, nekünkvalón lakozik közöttünk Örömünknek Oka:

az igazi Mária,
akit a művész Isten festett a teremtés vásznára öröktől,
emberek örömének,
áhitatúl az angyaloknak
önnön magának gyönyörűségül,
akin az Örök Atya szeme elmosolyodjék,
mint mikor a tökéletes művész a tökéletes műben
dédelgető pillantással simogat végig százszor is egy alakot,
aminek szépsége még neki is titokzatos, --

az igazi, igazi Mária,
akinek Krisztus-simogató tenyerére letette az Isten
mind, ami jót szánt a világnak,
hogyan hintse, öntse, ontsa ránk,
a vízözönnél özőnebb özőnnel
édesanyai szíve szerint, --
az igazi, igazi, igazi Mária,
akinek az élő Krisztus,
ülvén az Atyának jobbjára felől,
szent sebeinek bíborában,
amikor nagyon elnehezedik a szíve
teméntelen bűneink láttán,
ölébe hajtsa szent fejét
s megengesztelődve ülhessen vissza a mennyei trónra
és irgalommal nézzen újra ránk,
most és halálunk óráján. Amen.

Balázné Kóczyán Enikő: Anyának lenni (részlet)

Oly nehéz dolog anyának lenni, míg nem tudja, nem is sejti senki.
Csupán az érzés végtelen gyönyörűség,
a sok aggodalom pedig sírig tartó keserűség.
Már a pocaklét alatt gyötör a kétség,
s fejedben megfordul sok ezer kérdés.

Ugye, minden rendben van? Jó anya leszek majd? Együtt elkerülünk minden gondot s bajt?

Vajon milyen lesz, mikor először megpillantom? Megnyugszik majd, ha sír a vállamon? Megsimogatod szép lassan a pocakod, s már most mennyire szereted, csak ezt sugallod.

Mennyei érzés csupán a szívdobogása, örömteli minden egyes apró kis rugdosása. Alig várod születése közlő percét, végre kezdedben tarthasd életed szerelmét.

Életedet érte bármikor odaadnád, a nagy terveket, ha kell, érte fel is adnád. Ha beteg, te szüntelenül viseled gondját, s egyengeted kis élete rögös útját.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- A Szentlélek engem is eltölt. Észreveszem-e magamban a jelenlétét, hagyom-e működni bennem?
- Életem „országútján” kitől, miből merítek erőt?
- Hogyan fejezem ki az örökömet?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Kérünk téged, Úristen, öntsd lelkünkbe szent kegyelmedet, hogy akik az anyagi üzenet által szent Fiadnak, Jézus Krisztusnak megtestesülését megismertük, az ő kínszenvedése és keresztje által a feltámadás dicsőségébe vitessünk. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Imádság

Mennyei Atyám, Jézus nevében kérlek, küldd el Szentlelkedet, hogy a Tőled jövő örömet és boldogságot, ami Szent Fiadban van, Szűz Mária és Keresztelő János példájára, tudjam ünnepelni, és másoknak is tovább adni! Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

Hogyan lehet az, hogy Uram anyja jön hozzám? *(Lk 1,39-45)*

(Forrás: Pixabay)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- Legmélyebb örömöm forrása Isten jelenléte bennem.
- A Szentlélek engem is betölt, hogy bátorítson és új lendületet adjon az evangélium hirdetésében.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjek ma is IGEN-t mondani Istennek!
- Hívjam gyakran a Szentlelket!

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyagok*, amiknek felépítése a *lectio divina* módszer felosztását követi, segítik az evangéliumi szakasz imádságos elmélyítését.

Lectio divina segédanyag, Advent 4. vasárnap („C” év)

Borítófotó © Pixabay

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Órigenész: *Homiliae in Lucam VII*; Vanyó László fordításában közöltük.

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Sík Sándor: *Az igazi Mária* – <http://www.szozat.org/index.php/lira/tartalom/2917-sik-sandor-az-igazi-maria>

Balázsné Kóczian Enikő: *Anyának lenni* – <https://www.poet.hu/vers/232751>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a *lectio divina* munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Lívია, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Grász-Szily Boglárka, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfallvi Ildikó, Rác Dávid, Rác Édua Anna, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Vermes Nikolett, Zimonyi Géza.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2021

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelcím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu